



OP ZOEK NAAR ZIJN
BABY IN CAMBODJA
ONTDEKT EEN
NEDERLANDER DE
SCHADUWZIJDE
VAN ZIJN
KINDERWENS

**'Het lijkt wel een
draagmoederfabriek'**

Liefdevol strijkt Vanna haar hand over de bolling in haar zwarte jurkje. De baby in haar buik heeft een Nederlandse vader en een Zuid-Afrikaanse eiceldonor als moeder. Toch spreekt de Cambodjaanse draagmoeder consequent over 'mijn kind', als ze het heeft over het wezentje van bijna zes maanden in haar baarmoeder. Mijn baby schopt veel, zegt ze glunderend.

Ze zit in kleermakerszit op het terras op palen, in een recreatiepark op een kwartier rijden van haar dorp in de Cambodjaanse provincie Kampong Speu. Bij het uitserveren van de vissoep en rijst overhandigt de serveerster ook een katapult met stenen, om op voedsel azende java-apen op afstand te houden. Vanna (35) - niet haar echte naam - wilde op deze plek afspreken omdat hier vaker toeristen komen. Dan roept een wit gezicht niet zoveel vragen op.

In haar dorp weet niemand dat Vanna haar baarmoeder heeft verhuurd. De burens vertelde ze dat ze in een club in Phnom Penh een buitenlandse man heeft ontmoet en zo zwanger is geraakt. Niet eens zo ongeloofwaardig. In barretjes in de Cambodjaanse hoofdstad zie je talloze meisjes gewillig hangen aan de arm van grijzende Australiërs of Fransmannen. Maar dat was niet het pad dat Vanna bewandelde om aan de armoede te ontsnappen.

Zij hoorde dat een vriendin van een vriendin 10.000 dollar kreeg om een buitenlandse embryo te voldragen. Vanna werkte op dat moment als teamleider in een kledingfabriek. Niet het allerslechtste baantje in het straatarme Cambodja, maar voor een dergelijk bedrag moet zij toch minstens drie jaar werken. 'Ik wil graag financieel onafhankelijk worden van mijn ouders, die nog vijf kinderen hebben.' Het geld wil ze investeren in een eigen kleding- of koffiekraampje.

Zo kwam ze terecht bij New Life, een internationaal opererend bemiddelingsbureau dat westerse en Chinese singles, homokoppels en onvruchtbare stellen koppelt aan draagmoeders in arme landen. New Life ontdekte de markt in Cambodja eind 2015, nadat strengere wetten het werken in Thailand, India en Nepal hadden bemoeilijkt. In Cambodja was draagmoederschap nog een onbekend fenomeen, een nieuw spel zonder regels.



Cambodja heeft per direct draagmoederschap verboden. Wat nu? Wensvader Sander gaat op zoek naar de moeder van zijn kind.

Door **Anneke Stoffelen**

Een kind Cambodja uit krijgen

Vanna wist precies wat New Life wilde horen. 'Ze zoeken alleen vrouwen die al kinderen hebben, ik denk omdat die al ervaring hebben met zwanger zijn.' Tijdens het intakegesprek zei ze daarom dat ze een dochter van 5 heeft.

In werkelijkheid is Vanna, tot haar verdriet, kinderloos. Haar man liet haar vier jaar geleden in de steek, nadat ze samen jaren hadden gesappeld om zijn medicijnenstudie te kunnen betalen. Zodra de graad binnen was, trouwde hij een andere vrouw. Ze veegt de tranen uit haar opgemaakte ogen. 'Ik ben blij dat ik nu toch kan ervaren hoe het is om zwanger te zijn. Dat ik straks een soort van familie heb.'

De reden dat New Life officieel alleen bestaande moeders werft als draagmoeder, is dat het afstand doen psychologisch minder zwaar zou zijn voor vrouwen met eigen kinderen. Maar niemand controleerde of Vanna's dochter wel bestond.

In juni 2016 nam ze ontslag bij de fabriek en begon ze met het slikken van hormonen voor de ivf-behandeling. Eind juli werd ze in vijf minuten voorgesteld aan de Nederlander Sander Verschuuren, de man wiens kind ze zou gaan dragen. Het embryo werd in augustus geplaatst.

Tot het kind wordt geboren, ontvangt ze maandelijks 300 dollar 'salaris'. Daarnaast verdiende ze een extra zakcentje

door andere vrouwen te werven voor New Life - 100 dollar per doorverwezen draagmoeder. 'Ik heb twee vrouwen geselecteerd in de kledingfabriek', vertelt ze. 'Eentje is nu drie maanden zwanger, de ander vijf.'

Klaar voor een gezin

Tienduizend kilometer van Vanna verwijderd liggen de blauwe rompertjes al klaar, in het Amsterdamse appartement van Sander Verschuuren (36) en Karim Maasri (34). De mannen besloten voorjaar 2016 op zoek te gaan naar een buitenlandse draagmoeder.

'Ik wilde graag een gezin', zegt Verschuuren. 'We zijn daar klaar voor.'

In Nederland zijn de mogelijkheden beperkt. Het is uit ethisch oogpunt verboden een draagmoeder te betalen. Op aanraden van een vriend met een kind van een Thaise draagmoeder, kwamen ze terecht bij New Life. Voor een bedrag vanaf 32.000 dollar koop je daar een 'draagmoederpakket' met een Cambodjaanse draagmoeder en een Aziatische eiceldonor.

Voor het Amsterdamse koppel kwam de totaalprijs uit rond de 45.000 dollar, omdat zij kozen voor een duurdere 'reizende eiceldonor' van Kaukasische - lees witte - origine. Uit een online fotoalbum kozen de mannen een Zuid-Afrikaanse met Nederlandse roots. 'We

dachten dat het voor ons toekomstige kind het beste zou zijn als het er zo Europees mogelijk uit komt te zien', zegt Verschuuren. 'Misschien krijgt het in de toekomst al problemen met homouders. Als hij ook nog vragen krijgt over adoptie, is dat een extra ding waar je je kind mee belast.'

In juli 2016 vloog hij naar Cambodja, dat nog een stuk armoediger bleek dan hij zich had voorgesteld. Tijdens de korte ontmoeting met Vanna overtuigde Verschuuren zichzelf ervan dat zij niet door anderen onder druk was gezet, ze wilde een betere toekomst voor haar kind. Een winwinsituatie.

In de kliniek deed hij zijn 'dingetje' en zag hij ook de uit Zuid-Afrika ingevlogen eiceldonor even. Een paar dagen later werd het embryo van hun samengesmolten genen succesvol ingebracht bij Vanna. Alles verliep volgens plan.

Draagmoedertoerisme

Wat New Life de wensouders en draagmoeders niet vertelt, is dat er al sinds voorjaar 2016 stemmen opgaan om commercieel draagmoederschap in Cambodja te verbieden. In korte tijd ontstond met name in Phnom Penh een lucratieve markt. Via New Life worden tien tot vijftien baby's per maand geboren, en dat is maar een van de vermoedelijk tientallen bemiddelingsbureaus.

→ volgende pagina

De Cambodjaanse overheid wil niet dat draagmoedertoerisme de nieuwe trekpleister wordt.

Begin november stelt de regering betaald draagmoederschap per direct strafbaar, als een vorm van mensenhandel. Twee weken later worden de Australische draagmoederbemiddelaar Tammy Davis en twee medewerkers gearresteerd.

De paniek slaat toe bij draagmoeders. Het verbod geldt direct, zonder overgangsregeling. Maken zij straks hun beloofde financiële klapper van 10.000 dollar wel? Een extra mond die moet worden gevoed kunnen deze vrouwen echt niet gebruiken.

Aan de andere kant is er de angst van de wensouders. Niemand kan Sander Verschuuren vertellen of hij zijn baby in april het land uit krijgt. En loopt hij het risico te worden gearresteerd? 'In hun ogen ben ik een vrouwenuitbuiters.'

New Life geeft Verschuuren geen antwoorden. Medewerkers zijn plots onbereikbaar. De enige boodschap is dat wensouders contact moeten zoeken met hun ambassade. De Nederlandse ambassade in Thailand zegt 'navraag' te doen, maar dat levert vooralsnog niks op.

Verschuuren is bang dat Vanna misschien wel abortus laat plegen. Hij wil haar bereiken en geruststellen dat hij de baby koste wat kost komt halen. Hij vraagt New Life om haar contactgegevens, maar krijgt geen antwoord. Het enige dat hij heeft is haar naam en een paar foto's. Op Facebook is ze onvindbaar.

In december benadert hij *de Volkskrant*, hij hoopt dat media-aandacht de ambassade in beweging brengt. We stellen voor om naar Vanna op zoek te gaan. Voor Verschuuren biedt dat de mogelijkheid haar gerust te stellen. Voor de krant kan het antwoord geven op een journalistieke vraag: welke omstandigheden maken dat iemand bereid is het kind te dragen van een wildvreemde tienduizend kilometer verderop? Verschuuren stemt in met de speurtocht.

Maar hoe vind je een vrouw in Cambodja als je niet eens weet in welke plaats ze woont? Een aanknopingspunt blijken de echo's die het Amsterdamse stel maandelijks ontvangt. Die zijn gemaakt in Central Hospital in Phnom Penh. Behalve zes korrelige echofoto's staat er in het laatste document ook een datum voor de volgende controle: 25 december.

De Volkskrant benadert Meta Kong, een journaliste van de *Phnom Penh Post*, die eerder publiceerde over commercieel draagmoederschap. Er zijn sterke vermoedens dat Central Hospital behandelingen doet in opdracht van de inmiddels illegale draagmoederbureaus, schreef haar krant. Als Kong dat kan bewijzen, is ze niet te beroerd om op de uitkijk te gaan staan.

Terwijl het christelijke deel van de wereld zich op 25 december tegoed doet aan feestelijke kerstdiners, is het in het overwegend boeddhistische Cambodja een dag als alle andere. Kong stelt zich deze zondagochtend verdekt op bij de parkeerplaats van Central Hospital.

Lang hoeft zeniet te wachten. Even na half negen rijdt de vrouw die ze van de foto's herkent de parkeerplaats op, achter op de bromfiets van haar broer. Hij rijdt een mooi model Honda - voor Kong een teken dat deze familie niet tot de allerarmste laag behoort.

Kong vraagt de vrouw of zij Vanna is en of ze hier komt voor een echo. Vanna bevestigt, maar is verder terughoudend. 'New Life zei dat ik benaderd kon worden door de politie', zegt Vanna later. 'Ik dacht dat Meta een agent was.'

Kong pakt een foto van Verschuuren uit haar tas. Er verschijnt een glimlach op Vanna's gezicht. 'Hij is naar jou op zoek', zegt Kong. Vanna zucht opgelucht. 'Ik had New Life eerder gevraagd of ik Sanders Facebookgegevens kon krijgen', zegt Vanna. Die kreeg ze niet. 'Ik ben blij dat hij contact wil.'

Ze was bang dat ze nooit meer van hem zou vernemen. In de kliniek hoorde Vanna van een collega-draagmoeder dat haar pasgeboren New Life-baby al een week in het ziekenhuis lag zonder dat iemand hem op kwam halen. Voor de zekerheid had Vanna vast geïnformeerd naar kinderopvang.

Diepe armoede

Hoeveel Cambodjaanse vrouwen net als Vanna bereid zijn hun baarmoeder te verhuren, is onbekend. Maar iets van de omvang van het fenomeen wordt zichtbaar in Khmuonh, een slopendorp aan de rand van Phnom Penh. Waar Vanna in elk geval nog een kamer met een tegelvloer huurt in een stenen huis, ademt elke modderige steeg met geïmproviseerde hutjes hier diepe armoede.

Deze uit golfplaten, resthout en plastic opgetrokken nederzetting vormde voor de gearresteerde Australische Tammy Davis een dankbare vindplaats voor wanhopige vrouwen. Het opbeurende nieuws dat er in negen maanden tienduizend dollar te verdienen is, ging hier als een lopend vuurtje rond. De *Phnom Penh Post* telde vijf draagmoeders in dit dorp, Australische media repen zelfs van tientallen.

Khmuonh oogt vruchtbaar. Overal spelen kleine kinderen in de hitte tussen de plastic troep. Op een pallet voor een hutje trekt een moeder loom aan een touwtje. Dat blijkt verbonden met een schommelende hangmat binnen, waarin haar baby ligt te slapen.

Er waggelen nogal wat zwangere vrouwen rond, maar praten over draagmoederschap is behoorlijk taboe. Een verveelde verkoopster van snoep en noedels verwijst naar een buurvrouw. 'Ik ben zwanger van mijn echtgenoot', houdt de bordurende buurvrouw zelf vol.

Even verderop vertelt Bopha Sem, een 20-jarige gescheiden vrouw zonder werk, dat zij is gevraagd als draagmoeder. 'Ik heb geweigerd', zegt ze. 'Je hebt identiteitspapieren nodig en een verklaring van je ongehuwde status. Dat kost 200 dollar, die heb ik niet. Ik wilde geld lenen, maar dat is helaas nog niet gelukt.' Haar moeder naast haar lijkt dat ook spijtig te vinden. Sem leeft nu op kosten van haar ouders.

Sems dorpsgenoot Sophorn betwijfelt of de baby in haar buik straks wel de beloofde financiële verlossing zal brengen. Sophorn, een gefingeerde naam omdat ze problemen wil voorkomen, is zes

maanden onderweg en ze heeft niet eens een idee waar de wensouders van het kind in haar buik vandaan komen. Een tussenpersoon uit de buurt bracht haar in contact met Tammy Davis, in ruil voor 50 dollar per maand van Sophorns draagmoedersalaris.

'Mijn man was eerst geen voorstander, hij dacht dat het oplichterij zou zijn. Wie gaat er nou tienduizend dollar betalen voor zoiets?', vertelt Sophorn. 'Hij vroeg zich ook af wie dat kind in mijn buik zou plaatsen. Maar later kregen we een tv', ze wijst op het scherm dat luxe afsteekt tegen de rest van hun armzalige hutje. 'Toen zag hij iets over draagmoeders in India en snapte hij dat het echt bestaat.'

Ze hebben vier dochters tussen de 3 en 14 jaar. Sophorns baantje in een naaiatelier en het bouwvakkersalaris van haar man brengen niet genoeg geld binnen om voor hen te kunnen zorgen. De zorgrekeningen van Sophorns gehandicapte schoonvader maken hun financiële situatie nog nijpender.

Dus meldde ze zich aan. Hoewel haar man springlevend is, deed Sophorn zich voor als weduwe. Een ongehuwde status is vereist, omdat het kind anders automatisch van de echtgenoot is die kan gaan dwarsliggen.

Het schoppende wezentje onder Sophorns blauwgebloemde wikkelrok vervult haar nu met gemengde gevoelens. 'Ik hou van het kind, ook al is het niet van mij.' Haar 3-jarig dochtertje leunt knus tegen de dikke buik van haar moeder.

Sophorn weet niet of ze haar geld nog krijgt, nu Davis vastzit en zij geen idee heeft voor wie ze dit kind draagt. Maar zij heeft de troef in handen, meent ze. 'Als die mensen mij niet betalen, geven we de baby gewoon niet af.'

Contact

De weg vanuit de hoofdstad naar Vanna's dorp voert langs marktkraampjes met mango's en kippen die aan hun pootjes bungelen in de tropische zon. Sander Verschuuren slaat het gespannen gade vanuit de auto waarin hij op weg is naar zijn draagmoeder. Eenmaal buiten de stad maken de kraampjes plaats voor kledingfabrieken waar spijkerbroeken voor de westerse markt in elkaar worden gestikt. In zo'n loods werkte Vanna voor de zwangerschap.

Het is een rit van ongeveer anderhalf uur. Verschuuren schrok ervan dat Vanna de maandelijks toer naar de kliniek in Phnom Penh met haar dikke buik achterop de brommer aflegt. 'Ik dacht dat New Life wel vervoer zou regelen.'

Twee dagen nadat *de Volkskrant* met Vanna sprak, is ook Verschuuren naar Cambodja afgereisd. Aanvankelijk was hij vanwege het verbod bang voor de reis. Nu zijn draagmoeder openstaat voor contact, lijkt het hem toch het beste om alvast wat papierwerk te regelen. 'New Life stuurt niet de documenten die ik nodig heb.'

Het was de bedoeling dat Verschuuren

ren na de geboorte geregistreerd zou worden als vader en hij – met de baby op een Cambodjaans paspoort – naar de ambassade in Thailand zou reizen om de Nederlandse nationaliteit voor het kind aan te vragen. Vanwege alle toestanden wil hij nu de ongeboorte vrucht al erkennen, zodat de baby al bij geboorte de Nederlandse nationaliteit heeft. Een gemeenteambtenaar zei dat hij daarvoor een kopie van Vanna's identiteitsbewijs nodig heeft, een bewijs van haar ongehuwde status plus een notarisverklaring waarin zij hem erkent als vader.

Op een briefje krabbelde hij zijn vragen, zodat hij in de zenuwen straks niks vergeet. Langs de kant van de weg wacht Vanna hem op. Een beetje ongemakkelijk schudt Verschuuren haar hand, zij giechelt verlegen. 'Ik ben zo blij dat ik je zie', zegt Vanna in het Khmer – het gesprek loopt via een tolk. 'Ik heb geprobeerd met je in contact te komen, maar New Life zei dat ik daar geen recht op heb.'

Ze gidst de chauffeur opnieuw naar het park met de apen. Daar drinkt Vanna met een rietje een kokosnoot. 'Elke dag één kokosnoot, dat is goed voor de baby. Ik eet soms ook gans, daar krijg je een slim kind van.'

Verschuuren pakt zijn briefje erbij. 'Als eerste zou ik willen zeggen dat ik je echt de kans wil geven om de baby even te zien na de geboorte, en dat ze het niet meteen weghalen.' Vanna kijkt blij, zegt: 'Ik hoop dat we contact houden, dat ik op Facebook kan zien hoe het met mijn kind gaat. Ik ben trots dat ik straks een kind heb dat in het buitenland woont bij mijn echtgenoot.' Even later: 'Ik hoop dat je niet boos bent dat ik je mijn echtgenoot noem? Want zo zie ik jou een beetje, in gedachten.'

Verschuuren, aarzelend: 'Nou ja, als dat een manier is voor jou om ermee om te kunnen gaan.'

Vanna is bereid bij de notaris documenten te tekenen en wil bij haar dorps hoofd ook wel een nieuwe verklaring opvragen van haar ongehuwde status. 'Dat is wel duurder geworden sinds het verbod.' Kostte dat papiertje eerst nog 50 dollar, nu moet er volgens Vanna 150 dollar voor worden neergegeld.

Vanna strijkt neer in een hangmat. De baby schopt. Ze gebaart naar Verschuuren dat hij even moet voelen. Hij legt zijn hand op haar buik. Een merkwaardig moment, zegt hij op de terugweg. 'Ik weet dat het mijn kind is dat ik voelde, maar het is toch gek om je hand op het lichaam van een vreemde vrouw te leggen. Ik denk dat zij het na de geboorte best moeilijk gaat krijgen. Ze lijkt het echt te zien als haar kind.'

Voor Verschuuren is er geen weg meer terug en hij hoopt dat hij al deze ellende vergeet zodra hij zijn baby in de armen sluit. Hoe meer hij ziet in Cambodja, hoe meer hij zich realiseert dat het een business is met perverse prikels. 'Het lijkt wel een draagmoederfabriek.'

Naschrift

Afgelopen woensdag heeft Sander Verschuuren bij de gemeente de ongeboorte vrucht erkend. Hij kreeg daarbij te horen dat het nog problematisch kan worden dat de meegebrachte documenten uit Phnom Penh niet zijn gestempeld door de Cambodjaanse autoriteiten.

i

OPRICHTER DRAAGMOEDERBUREAU

'ALS HET NIET IS VERBODEN, MAG HET'

Op dit moment moeten 34 draagmoeders van New Life in Cambodja nog bevallen, zegt New Life-oprichter Mariam Kukunashvili. Het afgelopen jaar werden maandelijks 10 tot 15 baby's geboren.

'Toen het verbod van kracht werd, hebben wij per direct onze activiteiten beëindigd. Ik heb een internationaal bedrijf, ik kan het me niet permitteren om iets te doen dat tegen de wet in druist.'

New Life werkt in landen waar commercieel draagmoederschap is gereguleerd, zoals

Mexico, Oekraïne en Kuku-nahsvili's thuisland Georgië. Doorgaans komen homoseksuele koppels in deze landen niet in aanmerking voor draagmoederschap, behalve in de VS, waar het traject minstens 100.000 dollar kost.

New Life werkt ook in arme landen waar regelgeving geheel ontbreekt, zoals tot voor kort Cambodja. 'Zolang het niet is verboden, is het toegestaan', zegt Kukunashvili. Eerder zaten Nepal en Thailand in het aanbod. In landen zonder regels is draagmoederschap

goedkoper – vanaf 32.000 dollar in Cambodja – en beschikbaar voor singles en homo's.

Kukunashvili vindt het werken in armoedige en corrupte landen niet onverantwoord. 'In het contract zit een disclaimer, waarin we waarschuwen dat er in deze landen risico's zijn en dat overheden kunnen besluiten toch ineens regels in te voeren. Wij zijn daar eerlijk over, maar in de praktijk is het verlangen naar een kind vaak zo groot dat mensen bereid zijn over dat risico heen te stappen.'